

TEKST: MORTEN THAYSEN, SOGNEPRÆST I VARDE

Gudstjenesten betyder noget for samfundet

Kristoffer Garne's bog om gudstjenesten giver os både et overblik over gudstjenestens historie i Danmark og peger på, hvorfor gudstjenesten skal holdes. Bogen viser, at den pågående diskussion om gudstjenesteaflysninger handler om langt mere end minimering af smitte

Titel / Den danske gudstjeneste
– Historie, teori og praksis
Forfatter / Kristoffer Garne
Sidetæl / 303
Pris / 250 kr.
Forlag / Fønix 2020

I foråret 2020 blev der for vist nok første gang i dansk kirkehistorie ikke holdt gudstjenester i den danske folkekirke. Nedlukningen af Danmark i forbindelse med udbredelsen af COVID-19 betød også lukning af kirkedørene. Alt sammen skete det i en tid, hvor biskopperne havde igangsat en liturgisk debat om, hvorvidt gudstjenesten skulle fornyes eller ikke. Da kirkerne lukkede for gudstjenester, skete der noget uventet – også liturgisk set. Med de digitale gudstjenester blev liturgien i praksis givet fri, ganske enkelt fordi liturgien skulle tilpasses et nyt medie. Alle gjorde, hvad de fandt bedst ud fra

de muligheder, de havde til rådighed. Undervejs opstod en op-hedet diskussion om, hvorvidt man også kunne holde digital nadver eller ikke. Alt sammen gjorde, at det blev mere og mere klart, at den liturgiske debat ikke bare måtte handle om liturgisk fornyelse. Den må også handle helt grundlæggende om, hvad der konstituerer en gudstjeneste og ikke mindst, hvad gudstjenesten betyder for samfundet. En betydning som ikke kan ignoreres, hvis man tager gudstjenesten alvorligt. Dermed gik den liturgiske debat fra at være et indre kirkeligt emne til at være et samfundsanliggende. For hvorfor er det vigtigt, at der holdes gudstjenester i et land som Danmark?

Denne diskussion lægges der op til i valgmenighedspræst Kristoffer Garne's nye bog *Den Danske Gudstjeneste*, som net-op er blevet til i tiden, hvor kirkerne lukkede for gudstjenester i foråret. Udover at rumme et stort og oplysende afsnit om gudstjenestens historie gennem tiderne, samt et forslag til fornyelse af gudstjenestens liturgi, rummer den også en redegørelse for gudstjenestens betydning i samfundet.

Samfundet ville ikke eksistere uden

Først og fremmest kan man ifølge Garne ikke bare isolere gudstjenesten til en bestemt sfære i samfundet. Gudstjenesten

er således ikke kun for de særligt interesserede ovre i kirken, som går op i den slags særinteresser, mens andre går op i dans, porcelænsmaling eller frimærkesamlinger. Hvad der sker i gudstjenesten angår os alle, eftersom gudstjenesten handler om en rituel praksis, som former vores fælles adfærd som mennesker. Den vil med andre ord gøre noget ved os. Som rituel praksis vil den helt konkret forme vore vaner, skikke og bevægelsesmønstre i samfundet. Med den franske sociolog Émile Durkheim kan det derfor hævdes, at hvis vi ikke evner at indgå i denne fælles rituelle praksis, vil der ikke eksistere menneskelige samfund. Samfundet står og falder med andre ord med, at der findes en fælles rituel praksis i dets midte. Denne forståelse af gudstjenesten som rituel praksis i samfundet bliver den røde tråd i Kristoffer Garnes argumentation for både gudstjenestens og kristendommens betydning.

For med denne argumentation bliver kristendommen ikke til ved en tanke eller en bestemt følelse af absolut afhængighed, som nogle ville hævde. Kristendommen bliver derimod til ved gudstjenesten som ritual på en sådan måde, at den kan få politiske konsekvenser for den, der deltager i den. "Det er i gudstjenesten, vi omformes til sand tilbedelse, ikke af det forbrug, som truer med at ødelægge vores verden, men af Gud. Her lærer vi ydmyghed at kende og bliver indgydt styrke til at gå ud i verden og med vores adfærd ændre på den – jf. den gamle udgangsbon om at have lært af Gud og ville forbedre sig i et helligt liv og levned. At gå ud i verden og forandre den indebærer også at tale og skrive om tingenes tilstand, men uden en konkret praksis og ønsket om at ændre på vores adfærd, som vi tror har betydning og bærer på forvandlende kraft, fordi Gud er med os, er vi intet værd som kirke." Kirken står og falder altså med en tro på, at gudstjenesten har denne forvandlende kraft.

Det afgørende er her, at denne forvandlende kraft ikke finder sted i et enkelt led af gudstjenesten. Det er altså ikke prædikenen alene, der for-

vandler nogen. Det sker derimod i hele gudstjenestens rækkefølge af rituelle led, også kaldet ordo. En ordo, som i sin kerne er den samme på trods af de liturgiske fornyelser, der har været gennem tiderne. Denne ordo "folder os ind i pagtsforholdet til Gud og folder os ud som nye mennesker med en bestemt retning i tilværelsen og styrke til at

leve, så dette pagtsforhold virkelig gøres." Pagtsforholdet vil altid have Kristus som centrum. Hvordan dette nærmere skal udfoldes, giver Kristoffer Garne et kvalificeret bud på,

som der ikke er plads til at redegøre for her. Pointen er, at gudstjenestens budskab aldrig kan siges i en enkelt sætning. Der skal flere til.

Aflyste gudstjenester

Garnes bog er således et velgørende indlæg i en liturgisk debat, som spidser til i en tid med restriktioner og aflysninger af gudstjenester. For det første gør bogen det klart, at gudstjenestens liturgi ikke bare er en ydre form omkring ordet. Som rituel praksis er gudstjenesten derimod der, hvor kristendommen bliver til. Derfor kan man ikke bare ændre på gudstjenestens ordo, uden at det også får konsekvenser for den kristendom, som gudstjenesten repræsenterer. For det andet argumenterer bogen for, at gudstjenesten er en rituel praksis, der skal forme os som mennesker, og som derfor kan få politiske konsekvenser. Op til jul blev der ført indædte diskussioner om, hvorvidt man skulle aflyse gudstjenesterne. Med denne bog bliver det klart, at aflysning af gudstjenester ikke bare handler om minimering af smitte, det handler også om, hvad det gør ved vores samfund, at gudstjenesterne ikke holdes. Dette er en diskussion, som er blevet særdeles påtrængende. ■

Gudstjenesten er en rituel praksis, der skal forme os som mennesker, og som derfor kan få politiske konsekvenser.